

SANGIREES-NEDERLANDS WOORDENBOEK
MET
NEDERLANDS-SANGIREES REGISTER

Mr K. G. F. STELLER

EN

Ds W. E. AEBERSOLD

SANGIREES-NEDERLANDS WOORDENBOEK
MET
NEDERLANDS-SANGIREES REGISTER

UITGEGEVEN DOOR
HET KONINKLIJK INSTITUUT VOOR TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE
'S-GRAVENHAGE

MET STEUN VAN DE
NEDERLANDSE ORGANISATIE VOOR ZUIVER WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

'S-GRAVENHAGE — MARTINUS NIJHOFF — 1959

VOORWOORD

Het is mij een grote voldoening en vreugde, het voorwoord voor het hiervolgende Sangirees-Nederlands woordenboek te mogen schrijven. Hoe vaak werd immers niet de vraag gesteld, of dit werk ooit zou verschijnen en welk nut uiteindelijk al de aan dit werk bestede moeite, zorg en arbeid zouden hebben.

Hoe groot zou echter de vreugde van mijn onvergetelijke en zo zeer gewaardeerde leraar en collega, wijlen Mr K. G. F. Steller zijn geweest, wanneer hij van de voltooiing van het woordenboek kennis had kunnen nemen. Door de publicatie van dit werk wordt de nagedachtenis aan deze taalgeleerde en zendeling levend gehouden.

Door samenwerking van vele personen en instanties is het verschijnen van dit werk mogelijk geworden. In de eerste plaats wordt hier dank uitgesproken aan het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, dat de uitgave op zich heeft genomen en met name aan Prof. Dr E. M. Uhlenbeck en Prof. Dr A. A. Cense, die tijd noch moeite hebben gespaard om het eenmaal door het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde genomen besluit tot uitgave ten uitvoer te brengen.

De Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek heeft door haar zeer belangrijke financiële steun de uitgave van dit woordenboek mogelijk gemaakt; het is hier de plaats om aan deze organisatie onze waardering en dank te betuigen.

Dr J. Noorduyt en Dr T. Iskandar hebben aan het persklaar maken van het manuscript zeer veel tijd en moeite besteed en hebben door hun redactionele arbeid aan het werk uiteindelijk vorm gegeven. Ook aan deze heren breng ik hierbij mijn oprechte dank.

Mijn collega, Ds J. E. E. Scherrer te Zürich heeft de Sangirese woorden aan de nieuwe spelling aangepast en door completering der vindplaatsen uit in het Sangirees verschenen werken heeft hij de waarde van het woordenboek verhoogd. Als goed kenner van het Sangirees en het Siaurees had hij reeds gedurende het ontstaan van het woordenboek zowel Mr Steller als ook mij onvermoeid zijn hulp verleend. Hem en al de andere personen, die op de een of andere wijze aan de totstandkoming van het woordenboek hebben meegewerkt wordt voor de verleende hulp dank uitgesproken, waarbij ik nog in het bijzonder denk aan Pandita Dirk Madonsa, Mejuffrouw Emima Dumaili, de Pandita's J. Hemor, B. Damar, E. Mëdëllu, J. Dumaili, de onderwijzer Jephtha Salawati en tenslotte de taalhelper van Mr Steller, wijlen Penolong Polohindang van Kaluwatu.

Het woordenboek zelf heeft vanaf zijn eerste begin — nú wel een

65 jaar geleden — tot aan zijn voltooiing toe wel een zeer eigenaardige geschiedenis gehad. Toen wij begin 1931 naar Sangihë kwamen, was de woordenlijst van Mej. Steller nog aanwezig, maar daarvan geheel onafhankelijk was Mr Steller al heel vroeg met het samenstellen van een eigen woordenlijst begonnen. Hij heeft een groot aantal woorden opgetekend en zeer veel materiaal verzameld. Altijd overstelpt met ander werk, kon hij zich echter nooit, — wat hij graag zou hebben gedaan — geheel aan de hem opgedragen lexicologische arbeid wijden. Hoe vaak hoorden wij hem er niet over klagen, dat hij er nooit toe zou komen, zijn aantekeningen te verwerken, laat staan, het woordenboek te voltooien.

Toen Mr Steller wist, dat hij Sangihë voorgoed zou verlaten, vroeg hij aan mij om het door hem begonnen werk voort te zetten en zo mogelijk af te maken. Ik beloofde hem mijn best hiervoor te zullen doen en gedurende de volgende 17 jaar beschouwde ik de arbeid aan het woordenboek steeds als mijn voornaamste zorg.

Vóór het vertrek van Mr Steller moest nu een weg gevonden worden, waardoor ik de door hem verzamelde gegevens kon overnemen. Dit betekende voor mij, dat ik mij na afloop van mijn dagtaak naar Mr Steller had te begeven, die een goed half uur rijdens van ons woonde. De woordenlijst van Mej. Steller werd vervolgens met de gegevens van Mr Steller vergeleken en beide lijsten werden tot één lijst verwerkt. Overeenkomstig onze aanwijzingen werden de gegevens door Sangirese jongens, die geen Nederlands kenden, op losse vellen overgeschreven. Fouten en verminderingen van woorden en zinnen waren het gevolg en deze hebben mij later vaak hoofdbrekens veroorzaakt; aangezien Mr Steller zijn aantekeningen had meegenomen, kon ik ze niet meer met de originele aantekeningen vergelijken.

In het bezit gekomen van de gegevens van Mr Steller kon ik na zijn vertrek met het werk doorgaan. Honderden nieuwe woorden werden toegevoegd en bewerkt; de overgenomen lijsten en gegevens werden bijgewerkt en aangevuld; waar zulks nodig bleek, werden volzinnen in de tekst opgenomen, sasambo's, raadsels, spreekwoorden, gegevens uit het dagelijks leven, de godsdienst, namen van planten en dieren etc. vonden hun plaats in de lijsten. Ook de Sasahara-woorden uit de poëtische stukken vroegen mijn bijzondere aandacht.

Nadat ongeveer twee jaar na het vertrek van Mr Steller, het grofste correctiewerk was verricht, en ik met het bijeenbrengen van verdere gegevens en woorden ver gevorderd was, werd alles op kaartstelsysteem overgebracht. Correcties konden nu beter worden aangebracht en nieuwe woorden en gegevens konden beter worden bewerkt. Dat de „Sangireesche Spraakkunst” van Dr Adriani mij bij dit werk onontbeerlijk was, ligt voor de hand.

Voordat ik mij bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog aan het typen van het manuscript zette, werd het gehele materiaal nog twee keer doorgewerkt. Ik blijf mij evenwel ervan bewust, dat het werk nog verre van volmaakt en volledig is.

De meer dan 12.000 stamwoorden die opgenomen zijn, geven niette-

VII

min een duidelijk beeld van de woordenschat van deze taal. Een driehonderd woorden, waarvan ik de betekenis niet kon opsporen zijn weggelaten.

Van enkele gebruiksvoorwerpen zijn door mij schetsen vervaardigd, die aan het slot van het boek te vinden zijn.

Tenslotte spreek ik nog de wens uit, dat dit woordenboek voor degenen die het in handen zullen nemen, van nut moge zijn en moge bijdragen tot vermeerdering van de kennis der Austronesische talen.

W. E. AEBERSOLD.

Binningen (Zwitserland), Januari 1959.

VERANTWOORDING

Het is thans meer dan zestig jaar geleden, dat N. Adriani in zijn Sangireesche Spraakkunst (Leiden 1893, p. 5) behalve een bundel teksten ook een Sangirees—Nederlands woordenboek, samengesteld door zijn informante Mejuffrouw G. W. J. Steller, aankondigde. De Sangireesche Teksten zagen door zijn zorgen spoedig het licht ('s-Gravenhage 1894), doch het woordenboek was nog een langdurig proces van uitbreiding en bewerking beschoren, voordat het in de vorm waarin het thans gereed is gekomen, kon verschijnen. Het eerste concept, dat Mej. Steller, van jongsaf vertrouwd met het Sangirees, grotendeels tijdens haar verblijf in Nederland had vervaardigd, was naar het getuigenis van Dr Adriani niet meer dan een uitvoerige woordenlijst, waaraan natuurlijk nog veel — naar het oordeel van de samenstelster nog te veel — ontbrak.¹ In afschrift was deze woordenlijst ook in het bezit van Adriani, van Mr K. G. F. Steller, Mej. Steller's jongere broer die zijn vader als zendeling op Sangihë was opgevolgd, en later ook van de andere zendingsarbeiders op de Sangihë-eilanden. Mej. Steller's drukke bezigheden verhinderden haar echter haar lexicografische arbeid voort te zetten.

Op aandringen van Adriani werd in 1913 Steller door het bestuur van zijn Zendingsgenootschap in de gelegenheid gesteld een regeringsopdracht te aanvaarden om zich naast zijn andere arbeid ook aan de voltooiing van het woordenboek te wijden. Een deel van de inhoud van het huidige woordenboek is door Steller verzameld, zodat het boek met recht mede op zijn naam gesteld kan worden. Vooral Ds Aebersold, maar ook andere zendingsarbeiders droegen bij door het aanbrengen van spreekwoorden en oude verhalen uit de gebieden waar zij hun standplaats hadden en Steller stelde copieën van zijn aantekeningen te hunner beschikking. Ds Scherrer heeft vooral ten opzichte van het Siarees belangrijk materiaal geleverd. Hij is echter nooit tot afsluiting van zijn verzamelarbeid kunnen komen. Ook Adriani, die door zijn kennis en ervaring de aangewezen man geweest zou zijn om samen met Steller het woordenboek af te maken, heeft nooit gelegenheid gehad tot het Sangirees terug te keren. Toen Steller zich tenslotte op Java ging vestigen, droeg hij zijn materiaal over aan zijn opvolger, de Zwitserse

¹ Deze en enkele andere gegevens zijn overgenomen uit een brief van Dr Adriani aan Dr A. B. Meyer d.d. 15-4-1909, die Prof. Cense in de School of Oriental and African Studies te London gevonden heeft (Ms. no. 40806). Verder is in deze verantwoording een en ander over het ontstaan van het woordenboek ontleend aan een brief van Ds J. E. E. Scherrer d.d. 18-4-1950 aan de Zending der Ned. Herv. Kerk te Oegstgeest en het Nederlands Bijbelgenootschap te Amsterdam, terwijl ook Ds W. E. Aebersold inlichtingen verstrekke.

Dienaar des Woords Ds W. E. Aebersold, die, sinds 1931 op Sangihë, eveneens een goed kenner van het Sangirees was, al sprak hij uiteraard de taal niet, zoals Steller, als zijn moedertaal.

Ds Aebersold die na het vertrek van Steller van Sangihë de zorg over het woordenboek had overgenomen, had, toen hij in 1939 met verlof ging, het volledige materiaal op kaarten gebracht. Door het uitbreken van de oorlog verhinderd naar zijn arbeidsterrein terug te keren, verwerkte hij gedurende de oorlogsjaren de aantekeningen van dit kaartstelsel tot een driedelig Sangirees—Nederlands en een tweedelig Nederlands—Sangirees woordenboek in getypte vorm. Het eerstgenoemde completeerde hij met gegevens en voorbeelden uit de Sangireesche Teksten, de Sangireesche Spraakkunst, de Sangirese vertaling van het Nieuwe Testament en andere uitgaven in het Sangirees en hij voegde vertalingen toe aan de door Steller meestal nog onvertaald gelaten voorbeelden in dichtvorm. Van 1946—'49 had hij gelegenheid op Sangihë zelf nog allerlei na te vragen en te controleren. Het is dit werk van Ds Aebersold, dat ten grondslag ligt aan het thans verschijnende woordenboek, waarin men dus een enkele maal Ds Aebersold in de eerste persoon en Steller en Adriani in de derde persoon genoemd zal vinden.

De Zwitserse oud-zendingspredikant van Sangihë Ds J. E. E. Scherrer, thans vertaler van het Oude Testament in het Sangirees, heeft een aantal wijzigingen in de spelling van het Sangirees, waartoe inmiddels besloten was, in het werk aangebracht en de verwijzingen naar het Sangirese Nieuwe Testament en de Bijbelse Verhalen (Bëkem Binohe susi) in overeenstemming gebracht met de nieuwste herzieningen van deze uitgaven. Toen Ds Aebersold na zijn terugkeer van de Sangihë-eilanden de door hem in de jaren 1946—'49 verzamelde gegevens nog had verwerkt, werd het woordenboek, — hoewel naar zijn eigen opvatting nog lang niet volmaakt — door hem en op aanbeveling van Ds Scherrer ter uitgave aan de Raad voor de Zending der Ned. Herv. Kerk en het Nederlands Bijbelgenootschap aangeboden.

Toen het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde zich op verzoek van deze instellingen bereid verklaarde de uitgave te verzorgen, daartoe in staat gesteld door een subsidie van de Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, bleek dat een laatste bewerking voor het ter perse gaan van het werk noodzakelijk was. Het is begrijpelijk dat bepaalde elementen van het werk onder de boven beschreven langdurige en gevarieerde ontstaansgeschiedenis geleden hadden. Het Nederlands diende op vele plaatsen gezuiverd te worden, de ter vergelijking uit andere Indonesische talen aangehaalde woorden vroegen om nadere controle, terwijl de artikelen met het oog op de overzichtelijkheid en de omvang van het werk veelal beknopter en systematischer dienden te worden ingericht.

Dit persklaar maken, op verzoek van het Koninklijk Instituut en in overleg met Prof. Dr E. M. Uhlenbeck en Prof. Dr A. A. Cense uitgevoerd door ondergetekende met medewerking van Dr T. Iskandar, heeft zich dus in hoofdzaak tot genoemde punten uitgestrekt. Het

Sangirees is alleen verbeterd in gevallen van opgemerkte incongruenties en onduidelijkheden, waarover in bepaalde gevallen het oordeel van Ds Scherrer is ingewonnen. Ds Aebersold heeft ten slotte de drukproeven nagezien, nadat zij eerst door Mevr. A. H. van den Berg-Bertram en Prof. Dr A. A. Cense, later door Mevr. Mr H. A. Creutzberg-van Idsinga, werkzaam op het Kon. Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde en Prof. Dr E. M. Uhlenbeck werden voorgecorrigeerd.

Speciale dank komt toe aan de Heer J. Soegiarto en Mej. C. J. Bakker voor het overtypen van het bewerkte Sangirees—Nederlandse deel.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de nieuwe Nederlandse spelling aan te brengen. Voor de taalvergelijking is waar mogelijk volstaan met verwijzing naar de betreffende bladzijde van O. Dempwolff's *Vergleichende Lautlehre des Austronesischen Wortschatzes* deel III. Dempwolff's reconstructies zelf zijn niet vermeld, daar deze vaak slechts voorlopig en in een descriptief werk als het onderhavige niet geheel op hun plaats zijn. Behouden zijn vooral woorden uit nauw verwante talen van Celebes, die bij Dempwolff ontbreken. De niet geheel betrouwbare bron die voor de talen van de Minahasa vaak gebruikt was, de door Niemann uitgegeven woordenlijsten (BKI 1869 en 1870), is voor sommige van deze talen nog steeds de enige. Voor het Tonsea⁵, het Tontemboan en het Bolaang-Mongondow is gebruik gemaakt van de woordenlijst van ten Hove, en de woordenboeken van Schwartz en Dunnebieer.

Het systeem van afkortingen in het Nederlands is uitgebreid en strikter toegepast (zie de lijst hierachter). Eveneens is een vast interpunctie-systeem aangebracht.

De inrichting van de artikelen is nu in het algemeen als volgt. Op het trefwoord volgt een komma wanneer van het trefwoord zelf een vertaling wordt opgegeven, en een punt-komma wanneer alleen de betekenis van afleidingen vermeld wordt (in welk geval het trefwoord dus soms toch wel zelfstandig, bv. als imperatief, kan voorkomen). Is het trefwoord een ontlening, dan volgt eerst tussen haakjes de aanduiding van de taal of talen waaruit het ontleend is.

In de artikelen is alles wat Sangirees is cursief gezet, behoudens namen van personen, plaatsen en literatuurgenres die niet direct op het trefwoord betrekking hebben. Op de Sangirese woorden en zinnen volgt na een komma de betekenis; korte nadere uitleg, aanduiding van de woordsoort en de stam van een Sangirees woord staan tussen haakjes. Een dergelijk geheel staat als onderdeel van een artikel tussen punt-komma's. In voorbeelden in dichtvorm staan de versregels, die in het manuscript van Ds Aebersold onder elkaar stonden, nu tussen zgn. Duitse komma's (/). Op het hele artikel betrekking hebbende verwijzingen naar andere trefwoorden zijn zoveel mogelijk naar het eind van het artikel verplaatst. Daarachter volgen de vergelijkbare woorden uit andere Indonesische talen tot slot.

Homonymen worden doorgaans door Romeinse cijfers onderscheiden, en verschillende betekenissen van één woord door Arabische cijfers of letters.

Het Sangirees dat in dit woordenboek is beschreven, is het hoofd-dialect, dat van Manganitu; in het algemeen vindt men dus alleen van de woorden uit andere dialecten de herkomst aangeduid.

Behalve naar de door Adriani gepubliceerde teksten wordt in dit woordenboek verwezen naar de kort geleden in de Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde gepubliceerde verhalen, nl. het verhaal van Himbawo (BKI 108, 1952, blz. 265) en het verhaal van Makampo (BKI 113, 1957, blz. 122). De Sasahola laanang manandu waarnaar het woordenboek verwijst zal binnenkort in hetzelfde tijdschrift verschijnen.

Voor verdere literatuur in en over het Sangirees zij hier verwezen naar de eerlang te verschijnen bibliografie van de talen van Celebes.

Het Nederlands—Sangirese woordenboek van Ds Aebersold kon door zijn omvang niet voor volledige publicatie in aanmerking komen. Wanneer een enkele maal het Sangirees—Nederlandse deel naar het Nederlands—Sangirese verwees, is bij het persklaar maken de betreffende passage uit het laatste in het eerste overgenomen. Het Nederlands—Sangirese register achter in het huidige woordenboek is als klapper vervaardigd gedeeltelijk door Mevr. van den Berg, voor het overgrote deel door Mevr. Creutzberg en achteraf vergeleken met het Nederlands—Sangirees woordenboek van Ds Aebersold en waar nodig aangevuld. Het geeft dus geen vertalingen maar alleen verwijzingen naar de trefwoorden in het Sangirees—Nederlandse deel.

J. NOORDUYN.

LIJST VAN AFKORTINGEN

a:	aan; a d: aan de	nl:	namelijk
act:	actief	oa:	onder anderen
adj:	adjectief	onbep:	onbepaald
adv:	adverbium	oorspr:	oorspronkelijk
afk:	afkorting	opl:	oplossing
ahw:	als het ware	pg:	pagina
al:	alinea	pass:	passief
ald:	aldaar (of aldus)	perf:	perfectum
bep:	bepaalde	prs:	persoon
bet:	betekent, betekenen, betekenis	praes:	praesens
bv:	bijvoorbeeld	praet:	praeteritum
ca:	circa, ongeveer	prim:	primair
cf:	vergelijke	r:	regel
chr:	christelijk	resp:	respectievelijk
dial:	dialect (isch), dialecten	samenst:	samenstelling(en)
dwz:	dat wil zeggen	scil:	scilicet
ea:	en andere	sec:	secundair
ed:	en dergelijke	spec:	speciaal, speciale
eig:	eigenlijk(e)	st:	stam
eigenn:	eigenaam (-namen)	st-adj:	stam-adjectief
elkr:	elkaar	subst:	substantief
enkv:	enkelvoud	suprl:	superlatief
euf:	eufemistisch, eufemisme	sv:	een soort van
ev:	eventueel	syn:	synoniem
exx:	exemplaren	tov:	ten opzichte van
fg:	figuurlijk	tr:	transitief
ft:	futurum	tzt:	te zijner tijd
grdw:	grondwoord	v:	van; v d: van de; vb: van boven; vo: van onder
h:	het	var:	variant
i:	in; i d: in de	verm:	vermoedelijk
id:	idem	vert:	vertaling, vertalen
iem:	iemand	vlgs:	volgens
imper:	imperatief	vr:	vrouwelijk(e)
intr:	intransitief	vnwd:	voornaamwoord(en)
ipv:	in plaats van	wrschl:	waarschijnlijk
letterl:	letterlijk	wt:	wisselterm
m:	met; m d: met de	ww:	werkwoord
mnl:	mannelijk(e)	zg:	zogenaamd
metath:	metathesis	zva:	zo veel als
mrv:	meervoud	z:	zie

AFKORTINGEN VAN GEOGRAFISCHE NAMEN ETCETERA

Amb:	Ambon, Ambonees	Mong:	Bolaang-Mongondow
Ar:	Arabisch	Mt:	Mattheüs
Bal:	Balisch	NSa:	Noord-Sangihë: Taruna, Kalongan, Këndahë, Noord-Tawukang
Bar:	Bare'e	NT:	Nieuwe Testament
Bat:	Bataks	NTab:	Noord-Tawukang
BBs:	Bêkem Binohe susi, Amsterdam 1951	Num:	Numfoors
Bent:	Bentenang	Numr:	Numeri
BiH:	Biong i Himbawo, BKI 108 (1952) pg 265—297	Openb:	Openbaring van Johannes
Bis:	Bisaja	OSi:	Oost-Siau
BKI:	Bijdragen Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, 's-Gravenhage	Perz:	Perzisch
Bug:	Buginees	Petr:	brief van Petrus
Bul:	Tombulu'	Phil:	brief aan de Philippenzen
Chin:	Chinees	Pon:	Ponosakans
Col:	brief aan de Colossenzen	Port:	Portugees
Cor:	brief aan de Corinthiërs	Prod:	R. Brandstetter, Ein Prodrum zu einem vergleichenden Wörterbuch der Malaio-Polynesischen Sprachen, Luzern 1906
D:	O. Dempwolff, Vergleichende Lautlehre des Austronesischen Wortschatzes III: Austronesisches Wörterverzeichnis, Berlin 1938	Redj:	Redjangs
Daj:	Dajak	Rm:	brief aan de Romeinen
Eng:	Engels	Sa:	Sangihë, Sangirees
Fil:	Filippijnen	Sam:	Samoa
Gal:	brief aan de Galaten	Sas:	Sasahara of Sasambo
Gor:	Gorontalo	Si:	Siau
GrSa:	Groot-Sangihë	Skr:	Sanskrit
Hebr:	brief aan de Hebreërs	Sp:	Spaans
Hll:	Hollands	Spr:	N. Adriani, Sangireesche Spraakkunst, Leiden 1893
Hnd:	Handelingen der Apostelen	ST:	N. Adriani, Sangireesche Teksten, 's-Gravenhage 1894
Ibn:	Ibanag	Sund:	Sundaas
Jac:	brief van Jacobus	Tab:	Tawukang, Tabukang
Jav:	Javaans	Tag:	Tagalog
Jer:	Jeremia	Tagh:	Taghulandang
Joh:	Johannes	Tal:	Talaud
Kand:	Këndahë, Kandahr	Tam:	Tamako
Kat kadodo:	E. T. Steller, Katechismus Kadodo, Leiden 1948	Tar:	Taruna
Kol:	Kalongan, Kolongan	Tern:	Ternataans
Lamp:	Lampongs	Thess:	brief aan de Thessalonicenzen
Lat:	Latijn	Tim:	brief aan Timotheüs
Lk:	Lucas	Tit:	brief aan Titus
Mad:	Madurees	Tnt:	Tontemboan
Mak:	Makassaars	Tond:	Tondano
Mang:	Manganitu	Tons:	Tonsea'
Men:	Menangkabaus	Tonsaw:	Tonsawang
Minh:	Minahasa	WSa:	West-Sangihë
Mk:	Marcus	WSi:	West-Siau
Ml:	Maleis	ZSa:	Zuid-Sangihë
Mlg:	Malagasy	ZOSa:	Zuidoost-Sangihë
Mol-Ml:	Moluks-Maleis	ZTab:	Zuid-Tawukang
		d. of r.:	dingangu of ringangu, en

INHOUD

Voorwoord	V
Verantwoording	VIII
Lijst van afkortingen	XIII
Afkortingen van geografische namen etc	XIV
Sangirees-Nederlands Woordenboek	1
Nederlands-Sangirees Register	531
Illustraties en kaart van de Sangihë- en Talaud-eilanden	595